

за характером злочину. Проте, це не може служити доказом біологічного походження злочинів. Злоч. поведінка осіб, що мають схожий генотип, може пояснюватися як загальним середовищем формування особи, так і схожими психофізичними особливостями цих осіб. До того ж однойцевих близнюків серед населення дуже мало, а серед злочинців практ. одиниці, що не дозволяє зробити які-небудь однозначні висновки.

Основні контраргументи опонентів теорії близнюків ґрунтуються на вироблених теорією вірогідності формулах розрахунку наук. достовірності стат. даних. З погляду репрезентативності дослідження прихильників теорії близнюків не витримують критики. Перші ж спроби збільшити об'єм вибіркової сукупності дали негативний результат. Також одним із слабких місць теорії близнюків є те, що у всіх цих дослідженнях невивченим залишався вплив на близнюків умов навколишнього середовища.

© Ю. Заросінський, 2017

ТЕОРІЇ ГЕННОЇ ОБУМОВЛЕНОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ

Група кримін. теорій, положення якої висвітлені у працях Й. Ланге, В. Легра, Ф. Штумпфеля, Г. Кранца, К.-О. Христіансена, Ф. Екснера та інших, які виникли на ґрунті розвитку генетики в першій половині ХХ ст. та виявлення певного ступеню генної зумовленості поведінки людини. Суть теорії зводилась до констатації зв'язків між окремими хар-ка геному та схильностями до злоч. поведінки. В основі наук. пошуку знаходився близнюковий метод дослідження. Недоліком останнього, проте, в різні періоди дослідження визнається недостатня репрезентативність, значна похибка результатів його застосування, обумовлена ігноруванням впливу соц. факторів.

У 1965 році побачила світ праця шотландського дослідника П. Джекобс «Агрес. поведінка, розумові відхилення та комбінація ХУУ», в якій відстоюється думка про залежність рівня агрес-ті від комбінації хромосом в гені типу «ХУУ». Однак, подальші дослідження французьких та німецьких вчених не підтвердили висунені гіпотези про наявність специфічної залежності злоч. поведінки від будь-якої комбінації хромосом.

На сьогоднішній день теорії генної обумовленості злоч-ті не розглядаються більшістю кримінологів як наук. обґрунтовані.

© Т. Шевчук, 2017

ТЕОРІЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗВ'ЯЗКУ

(диференційованих асоціацій)

Окрема кримін. теорія, яка пояснює детермінацію злоч. поведінки механізмами навчання. Її розробниками вважаються Г. Тард («Закони наслідування», 1890 р.) та Е. Сатерленд («Принципи кримінології», 1939). Активно розвивалася у працях послідовників Е. Сатерленда – Д. Крессі, Р. Ейкерса, Д. Глейзера та ін. Її положення ґрунтуються на груповій психології та особливостями задоволення базових когнітивних потреб людини. Останнє відбувається як свідомо, так і підсвідомо – шляхом сприйняття та засвоєння інформації із зовнішнього соц. середовища. Найбільш суттєвим це за-

своєння відбувається в процесі д-ті в межах малих соц. груп. Таким чином, вчиненню злочинів людина навчається як і будь-якому іншому виду поведінки. Чим більше у людини було негативних зразків для наслідування, тим більше імовірність її крим. поведінки.

Ця теорія й досі зберігає свій суттєвий вплив у наук. світі та практиці крим.-запобіжної д-ті.

© Т. Шевчук, 2017

ТЕОРІЯ КОНФЛІКТУ КУЛЬТУР

Окрема кримін. теорія, розроблена у 1933 р. американським вченим Т. Селліном, суть якої зводиться до пояснення причин злоч-ті через призму невідповідності культ. зразків світосприйняття та поведінки (системи реліг., етичних, прав. норм тощо) різних груп населення, які з тих чи інших причин вимушені проживати на одній території. Застосування теорії конфлікту культур дозволяє пояснити підвищену злоч. активності з одного боку, та підвищений рівень вікт-ті – з іншого серед представників деяких діаспор за межами країн свого корінного проживання: афроамериканців та пуерториканців в США, арабів в Норвегії, Швеції та інших країнах Європи тощо. Вироблені в межах цієї теорії рекомендації крим.- превентивного характеру стосуються посилення контролю над міграційними процесами, проведення урядом політики зближення культур, особливо в полікульт. суспільствах і т.д.

© Т. Шевчук, 2017

ТЕОРІЯ НЕБЕЗПЕЧНОГО СТАНУ

Окрема кримін. теорія, в якій обґрунтовується наявність причинного зв'язку між вчиненням злочину та так званім «небезп. станом» людини. Останній визначається як особливий психофізіологічний стан особи, в якому стримуючі механізми девіантної поведінки, зумовлені соц. надбудовою в структурі особистості, перебувають в ослабленому стані, а сама людина вирізняється підвищеною тривожністю, лабільністю, конфліктністю, фобіями, неврастеніями, обсессивно-компульсивними реакціями тощо. Констатується підвищений рівень крим. активності осіб, що страждають на шизофренію, параною, kleptomaniю, піроманію, експлюзивні розлади.

Зазначена концепція вперше знайшла своє відображення у відомому діалозі Платона «Протагор та Горгій», в якому філософ за означеним вище критерієм вирізняв два типи злочинців: тих, кого можливо виправити та тих, кого не можливо. В подальшому ця ідея знайшла свій розвиток у працях Р. Гарофало («Критерії небезп. стану», 1880 р.), А. Принса («Захист суспільства та удосконалення крим. права», 1912 р.) та інших вчених. Пропонувалося в залежності від рівня та характеру небезп. стану визначати людині вид та тривалість позбавлення волі як заходу, єдино можливого для забезпечення соц. безпеки.

Рішення про продовження строку ізоляції мав приймати компетентний комісійний орган у складі психологів, психіатрів, юристів на підставі складання індивідуального кримін. прогнозу.